

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 1957, sp. zn. Cz 265/57

Číslo: 97/1957

Právní věta:

Odklad placení a úrokování pohledávek zajištěných zástavním právem na nemovitém majetku dlužníka podle § 2 odst. 1 písm. a) vl. nař. č. 36/1955 Sb., kterým se odkládá placení a úrokování některých peněžitých závazků členů jednotných zemědělských družstev.

Je nerozhodné, že úvěr byl poskytnut podle zákona č. 86/1946 Sb., o stavební obnově, ve znění zákona č. 115/1947 Sb., na obnovu budov, které do družstva nebyly vneseny. Stačí, že budovy ty sloužily provozu hospodářství, které do družstva bylo vzneseno.

Zemědělský odbor rady okresního národního výboru může návrh podle § 12 nař. č. 36/1955 Sb. učinit i za řízení podle § 5 cit. vl. nařízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 06.06.1957

Spisová značka: Cz 265/57

Číslo rozhodnutí: 97

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Družstvo jednotné zemědělské, Odklad placení a úrokování některých peněžitých závazků členů JZD

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Státní spořitelna navrhla podle § 5 odst. 1 vl. nař. č. 36/1955 Sb., kterým se odkládá placení a úrokování některých peněžitých závazků členů jednotných zemědělských družstev, aby lidový soud rozhodl, zda jsou splněny podmínky odkladu placení a úrokování peněžitých závazků odpůrců, které jim vznikly ze dvou úvěrů, poskytnutých podle dlužních úpisů ze 17. června 1948 v částce 490.000 Kčs a ze 7. října 1955 v částce 30.600 Kčs, z nichž zbývá zaplatit 81.107,60 Kčs a 18.497,10 Kčs. Jde o úvěry podle zákona se státní zárukou podle § 19 odst. 2 tohoto zákona. Obě pohledávky jsou zajištěny zástavním právem na nemovitostech dlužníků zapsaných ve vl. č. 44 poz. kat. úz. D.

Státní spořitelna projevila názor, že není odloženo placení a úrokování těchto závazků, protože jde o úvěry, které nevznikly v souvislosti s provozem zemědělského hospodářství, které bylo vneseno do jednotného zemědělského družstva, nýbrž o úvěry souvisící se stavbou zemědělské usedlosti. Bylo

zjištěno, že odpůrci jsou od r. 1950 členy jednotného zemědělského družstva, které hospodaří jako družstvo III. typu podle vzorových stanov. Vnesli do družstva živý i mrtvý inventář se všemi pozemky, nedošlo však ke sdružení obytných ani hospodářských budov.

Zemědělský odbor rady ONV ve Vyškově ve svém vyjádření z 3. září 1956 uvedl, že dlužníci užívají záhumenku větší výměry, než dovolují vzorové stanovy, a že se zřetelem k tomu navrhuje, aby placení a úrokování zmíněných pohledávek nebylo odloženo.

Lidový soud ve Vyškově rozhodl, že se úprava podle vládního nařízení č. 36/1955 Sb. nevztahuje na zmíněné úvěry. V odůvodnění uvedl, že pohledávky spořitelny jsou zajištěny na knihovním tělese skládajícím se z hospodářského stavení, stodoly, zahrady a polí, ale že z těchto nemovitostí byly do družstva vneseny jen pozemky. Dále uvedl, že úvěr sloužil k odstranění válečných škod, a to na obnovu budov. Závěrem dovozoval, že úprava podle vládního nařízení č. 36/1955 Sb. se na tuto pohledávku nevztahuje, protože zmíněné budovy nebyly vneseny do družstva, třebaže jde o úvěr podle zákona o stavební obnově.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že uvedeným usnesením lidového soudu byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Podle § 2 odst. 3 vl. nař. č. 36/1955 Sb. se úprava vztahuje na peněžité závazky, vzniklé z úvěru podle zákona č. 86/1946 Sb., o stavební obnově, ve znění zákona č. 115/1947 Sb., i když vznikly po 1. lednu 1954.

Přitom s podle § 2 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení úprava vztahuje na pohledávky zajištěné zástavním právem na nemovitém majetku dlužníka vneseném do jednotného zemědělského družstva, pokud tento majetek sloužil provozu zemědělského hospodářství dlužníka. Ze srovnání tohoto ustanovení s ustanovením § 2 odst. 1 písm. e) je zřejmé, že se v tomto případě při stanovení podmínek odkladu placení a úrokování hledí na celou zajištěnou pohledávku a na nemovitosti, na nichž je zajištěna, jako na součást majetkového souboru organisovaného v hospodářskou jednotku označovanou jako zemědělské hospodářství před vstupem jeho vlastníka do jednotného zemědělského družstva. S tohoto hlediska proto rozhoduje, zda lze považovat za vnesené toto zemědělské hospodářství a zda jeho provozu sloužil nemovitý majetek, na němž je pohledávka zajištěna zástavním právem.

Postupuje-li rolník podle čl. 5 odst. 2 vzorových stanov, nevnáší do jednotného zemědělského družstva celý majetek, neboť do společného hospodářství se neodevzdávají obytné budovy, chlévy pro ustájení zvířat, které má člen v osobním vlastnictví.

Je však pravidlem, že pohledávky vzniklé použitím úvěru investovaného do zemědělského hospodářství, jsou zajištěny na všech nemovitostech, které k tomuto hospodářství patřily, tedy zejména i na obytných a hospodářských budovách, které nebyly do družstva vneseny. Při tom je v mnohých krajích běžným jevem, že všechny nemovitosti patřící k zemědělskému hospodářství, jsou jako knihovní těleso zapsány v jedné knihovní vložce.

Výklad vládního nařízení č. 36/1955 Sb., jaký mu dává lidový soud, nejen nemá oporu v textu tohoto nařízení, nýbrž vedl by k tomu, že vládní nařízení by se mohlo aplikovat jen zcela výjimečně a nemohlo by tedy sloužit svému účelu. Toto vládní nařízení bylo totiž vydáno podle zmocnění daného vládě v § 15 odst. 1 zák. č. 12/1955 Sb., o státním plánu rozvoje národního hospodářství Československé republiky na rok 1955. Má tedy povahu opatření sloužícího k zajišťování úkolů hospodářského plánu na úseku zemědělské výroby, kde má podporovat zakládání nových jednotných

zemědělských družstev a rozšiřování jejich členské základny. Za tím účelem poskytuje pomoc členům družstev, aby se vymanili z tísnivé finanční situace, vstoupili-li do družstva s luhy, které měly být úrokovány a umořovány z výnosy jejich zemědělského hospodářství, které vstupem do družstva zaniklo, kdežto závazky souvisící s provozem tohoto hospodářství zůstaly nadále závazky jeho majitele.

Jak již bylo řečeno, úprava se vztahuje na peněžité pohledávky zajištěné zástavním právem na nemovitostech, které slouží provozu individuálního zemědělského hospodářství dlužníka, lze-li považovat toto hospodářství za vnesené do družstva.

V souzeném případě podle sdělení místního národního výboru družstvo, jehož členy jsou odpůrci od r. 1950, je již od r. 1953 družstvem III. typu. Jeden z úvěrů byl však poskytnut odpůrcům podle dlužního úpisu až 7. dubna 1955. Zde záleží na tom, zda jde o úvěr poskytnutý dlužníkům na úhradu vydání s obnovou budov podstoupenou v době, kdy ještě provozovali vlastní individuální zemědělské hospodářství vnesené potom do družstva. Při svém nesprávném právním názoru lidový soud nepokládal za potřebné objasnit skutkový stav v tomto směru.

V souzené věci zemědělský odbor rady ONV ve svém vyjádření navrhl, aby odklad povinnosti placení a úrokování pohledávek Státní spořitelny nebyl odložen, a to vzhledem k tomu, že odpůrci užívají záhumenku větší výměry, než dovolují vzorové stanovy.

Podle § 12 odst. 1 písm. b) vl. nař. č. 36/1955 Sb. by mohl tento zemědělský odbor ze zmíněného důvodu navrhnout, aby odklad placení a úrokování peněžitých závazků byl zrušen. Takový návrh by mohl být podán i v rámci řízení o návrhu podle § 5 cit. vl. nařízení, neboť odklad placení a úrokování, jsou-li dány jeho zákonné předpoklady, nastává přímo ze zákona. Soudní usnesení podle § 5 odst. 2 cit. vl. nařízení má zde totiž jen deklaratorní povahu. Lidový soud se věcí s tohoto hlediska nezabýval, poněvadž dospěl k závěru, že placení a úrokování odloženo nebylo. Lidový soud nevyřídil tudíž návrh zmíněného zemědělského odboru, který ovšem nebyl zcela přesný a se zřetelem na závažnost jeho důsledků bylo třeba zemědělský odbor podle § 7 o. s. ř. upozornit na potřebu zpřesnit návrh a trval-li by na zrušení odkladu, vyzvat ho podle § 454 o. s. ř. k dodání dalších stejnopisů, aby návrh mohl být doručen všem účastníkům a projednán na ústním jednání.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanoveních §§ 2, 5, 8, 12 vl. nař. č. 36/1955 Sb., jakož i v ustanoveních §§ 45, 59, 149 o. s. ř.